

## **ВІДГУК**

### **ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

**на дисертаційну роботу Оксенюка Сергія Григоровича**

**«Кластеризація промисловості в забезпеченні економічної безпеки держави»,**

**подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук**

**за спеціальністю 21.04.01 – економічна безпека держави (економічні науки)**

#### **1. Актуальність обраної теми та її зв'язок із науковими програмами**

Розвиток вітчизняної економіки та зростання активності вітчизняних промислових підприємств можливе за умови застосування нових організаційних важелів здатних стимулювати підвищення продуктивності промислового виробництва. Процеси кластеризації промисловості активують та прискорюють створення нової інноваційної продукції, розвиток сучасних високотехнологічних виробництв, розбудову бізнес-процесів, взаємозв'язків та взаємодії промислових підприємств в межах галузей та регіонів.

Досвід провідних економічно розвинених країн світу, свідчить, що кластеризація промисловості та застосування кластерного підходу до організації промислового виробництва в сучасних економічних умовах є одним і найбільш ефективних засобів підвищення активності та розвитку промисловості. Внаслідок об'єднання підприємств в промислові регіональні кластери здійснюється концентрація фінансових, інтелектуальних, кадрових ресурсів, промислового науково-технічного потенціалу, систематизуються та опрацьовуються сучасні механізми кооперації та взаємодії потужних промислових підприємств, малого та середнього бізнесу, науково-дослідних структур, освітніх закладів, органів місцевого самоврядування в межах кластеру із метою спільного активного промислового, інноваційного, соціального розвитку підприємств регіону.

Кластерний підхід дає можливість принципово змінити зміст державної промислової політики, формуючи її на засадах інноваційного промислового розвитку та державно-приватного партнерства. Кластеризація промисловості, активує соціально-економічне життя регіонів, інноваційний розвиток підвищує

рівень продуктивності праці, стимулює розбудову стратегічних галузей та їх активний вихід на зовнішні економічні ринки і в цьому контексті має безпосередній вплив на стан та рівень економічної безпеки внаслідок дії на окремі складові економічної безпеки держави. Все це дає можливість стверджувати про своєчасність та актуальність наукових досліджень процесу кластеризації промисловості в забезпеченні економічної безпеки держави.

Комплексність, послідовність та логіка наведених аргументів свідчить про актуальність, наукову значимість і практичну направленість дисертаційного дослідження Оксенюка С. Г. «Кластеризація промисловості в забезпеченні економічної безпеки держави».

Дисертаційна робота пов'язана з плановими науково-дослідними роботами кафедри управління фінансово-економічною безпекою Університету економіки та права «КРОК» за темою «Забезпечення захисту економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності в умовах євроінтеграції України» (номер державної реєстрації 0114U006338).

## **2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна**

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації та виносяться на захист, є цілком теоретично обґрунтованими й містять результати їх практичного використання. Виклад матеріалу дисертації супроводжується глибоким, ґрунтовним дослідженням автора наукових робіт вітчизняних та закордонних науковців за обраною темою, використанням сучасного методичного інструментарію та наукових методів.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується використанням широкої інформаційної бази за темою дисертації, в т.ч. офіційних статистичних даних, нормативно-правових актів, монографій, численних наукових публікацій вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, інтернет-джерел.

Автор достатньо повно та достовірно характеризує мету дисертаційного дослідження, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та науково-

практичних підходів до розвитку процесу кластеризації промисловості в забезпеченні економічної безпеки держави.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

У Вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано мету, задачі, об'єкт і предмет дослідження, визначено методологічну базу і методи дослідження, висвітлено наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади кластеризації промисловості в забезпеченні економічної безпеки держави» розкрито сутнісні та понятійні аспекти процесу кластеризації промисловості, досліджено понятійний апарат та наукові засади процесу кластеризації промисловості (с. 26-45), досліджено моделі та процеси впровадження кластеризації промисловості в різних країнах світу, їх особливості та досвід (с. 46-63), розглянуто сутність та базові концептуальні засади формування кластерної політики в забезпеченні економічної безпеки держави (с. 64-87).

У другому розділі «Діагностика процесу кластеризації промисловості в забезпеченні економічної безпеки держави» проаналізовано загальний стан основних показників економічного розвитку держави та їх вплив на процес кластеризації промисловості (с. 91-113), здійснено аналіз сучасного стану процесу кластеризації промисловості країни та діючих у Україні промислових кластерів (с. 114-143), здійснено аналіз та досліджено взаємозв'язок процесів кластеризації промисловості та забезпечення економічної безпеки держави (с. 144-168).

У третьому розділі «Основні напрями перспективного розвитку процесу кластеризації промисловості в забезпеченні економічної безпеки держави» сформовано та запропоновано основні засади забезпечення економічної безпеки держави в аспекті провадження процесу інноваційно-регіонального кластерного розвитку (с. 172-198), розроблено та запропоновано модель, що дозволяє здійснити діагностику та визначити рівень, інтегральний індекс економічної безпеки процесу кластеризації промисловості за такими основними складовими як інституційна, інноваційна, виробничо-технологічна та координаційно-

інтеграційна складові економічної безпеки (с. 198-217), розроблено та запропоновано механізм впровадження кластерної політики в забезпеченні економічної безпеки держави та основні напрями формування та реалізації кластерної політики в забезпеченні економічної безпеки держави (с. 217-235).

Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертаційного дослідження є достатньо обґрунтованими, що підтверджується використанням як вітчизняних, так і зарубіжних наукових праць, застосуванням таких загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, як: синтезу і системного аналізу, статистично-економічного аналізу, методів моделювання, методу SWOT-аналізу, логічного аналізу, стратегічного менеджменту та інших.

Основними науковими результатами які розкривають наукову новизну роботи і особистий внесок автора у розроблення досліджуваної теми є наступні:

- досліджено змістовну сутність поняття «кластерна політика» та «кластерна ініціатива», що стали концептуальною основою для систематизації теоретико-методичних засад удосконалення процесу впровадження та напрямів кластерної політики, що системно та комплексно визначають процес кластеризації в забезпеченні економічної безпеки держави (с. 64-80);

- встановлено вплив процесу кластеризації промисловості на економічну безпеку держави в результаті чого виявлено, що процес кластеризації промисловості здійснює значний вплив на складові та показники економічної безпеки держави, внаслідок впровадження системних, довготривалих, стратегічних дій спрямованих на ефективний інноваційний, промисловий, науково-технічний та соціально-економічний розвиток (с. 58-64);

- визначено характеристики зв'язку процесу кластеризації промисловості й забезпечення економічної безпеки держави, що дають можливість комплексно визначити, описати та структурувати завдання, процеси й результати державної промислової політики сформованої на основі інноваційно-регіональної моделі промислового кластеру, що забезпечить вітчизняним підприємствам перехід на новий рівень економічного розвитку та сприятиме ефективному функціонуванню вітчизняної промисловості і, як результат

зростанню рівня економічної безпеки промисловості та економічної безпеки держави (с. 195-199);

- розроблено та запропоновано модель визначення рівня економічної безпеки процесу кластеризації промисловості за основними базовими складовими економічної безпеки, що дає можливість, визначити рівень економічної безпеки процесу кластеризації промисловості та є сучасним інструментом діагностики рівня економічної безпеки в забезпеченні економічної безпеки держави (с. 199-208);

- здійснено систематизацію та класифікацію показників за основними базовими складовими економічної безпеки процесу кластеризації промисловості: інституційною, виробничо-технологічною, інноваційною та інтеграційно-координаційною, що дасть можливість здійснити діагностику та визначити фактори небезпек та загроз які деструктивно впливають на процес кластеризації (с. 202-206);

- формалізовано механізм забезпечення економічної безпеки держави складовою якого є процес інноваційно-регіонального кластерного розвитку, що реалізується через зростання ефективності зв'язків і функціонування: промислових підприємств, як основи економічної системи країни та інституційного забезпечення економічної безпеки держави (с. 220-229);

- удосконалено механізм впровадження кластерної політики, що охоплює цілі, принципи, функції кластерної політики та етапи її формування, методи, інструменти та напрями її забезпечення, що на відміну від існуючих дають можливість сформулювати промислову політику держави із застосуванням кластерного підходу комплексно, що повною мірою відповідає цілям реалізації кластерної політики в забезпеченні економічної безпеки держави (с. 221-228);

- удосконалено структуру та зміст напрямів реалізації кластерної політики послідовна реалізація яких, сприятиме системному впровадженню процесу кластеризації вітчизняної промисловості, структурній, науково-технічній перебудові промислового сектору, підвищенню рівня конкурентоспроможності вітчизняної промисловості, що є підґрунтям для економічного зростання й забезпечення належного рівня економічної безпеки держави (с. 226-235).

Основні положення дисертації, висновки та пропозиції, що наводяться як логічний підсумок проведеної автором роботи, є достатньо повними, з високим ступенем наукової аргументації.

### **3. Практичне значення результатів дослідження**

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що наукові положення, отримані результати та запропоновані рекомендації є практичним підґрунтям розбудови та удосконалення процесу кластеризації промисловості в забезпеченні економічної безпеки держави.

Основні результати дослідження, зокрема обґрунтовані пропозиції автора щодо формування інституційного, інноваційного, організаційного та інфраструктурного напрямів впровадження кластерної політики в забезпеченні економічної безпеки держави було використано у роботі виконавчого комітету Ірпінської міської ради Київської області (довідка про впровадження № 01-17/2867 від 10.10.2017 р.); пропозиції щодо формування напрямків ефективного інноваційного розвитку, співробітництва, кооперації та інтеграції промислових підприємств використано відділом інвестицій та соціально-економічного розвитку Ірпінської міської Ради Київської області (довідка про впровадження № 382/17 від 10.11.2017 р.). Одержані в ході дисертаційного дослідження результати впроваджено у навчальний процес Університету економіки та права «КРОК» при викладанні навчальних дисциплін (довідка № 91-1/13 від 20.12.2017 р.).

### **4. Повнота викладення результатів дисертації в опублікованих працях**

Результати дисертаційного дослідження пройшли достатню апробацію на науково-практичних конференціях різного рівня. У цих публікаціях у повній мірі викладені усі наукові результати, отримані дисертантом.

В опублікованих автором роботах знайшли відображення положення, висновки та рекомендації сформульовані в дисертації (10 наукових праць, з них 5 статей у наукових фахових виданнях, у тому числі 2 у наукових фахових виданнях України, внесених до реєстру міжнародних наукометричних баз даних).

Результати досліджень та рекомендації дисертаційної роботи доповідалися та схвалені на 5 науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації Оксенюк С.Г. у повній мірі відображає зміст, структуру, основні положення, висновки і рекомендації, які виносяться на захист, і є ідентичними результатами дисертаційної роботи.

Ознайомлення з друкованими працями здобувача підтверджує достатній рівень відображення результатів дисертаційної роботи у фахових виданнях та авторефераті. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

## **5. Дискусійні положення та зауваження до дисертації**

Разом із позитивними сторонами дослідження та науковими результатами, слід зауважити, що автору не вдалося уникнути окремих упущень та дискусійних положень:

1. У підрозділі 1.1. бажаним було б більш повне висвітлення та розкриття основних передумов формування та розвитку кластерів представлених на рис 1.2. в сучасних реаліях вітчизняної економіки та функціонування промислових підприємств в Україні (с. 33).

2. У підрозділі 1.2. «Досвід кластеризації промисловості європейських країн в забезпеченні економічної безпеки держави» значну увагу приділено сформованим моделям та напрямам кластерної політики, що проводять уряди країн світу, водночас бажаним було б сфокусувати увагу над узагальненням досвіду у формуванні механізмів впровадження кластеризації промисловості та їх взаємозв'язку та взаємовпливу із забезпеченням економічної безпеки держави (с. 46-64) ;

3. Підрозділ 2.1. роботи значно переобтяжений загальними статистичними даними, що не мають прямого відношення до дослідження проблем формування та розвитку процесу кластеризації промисловості в забезпеченні економічної безпеки держави (с. 68-93).

4. У Підрозділі 2.3. незрозумілими є доцільність та подальше застосування отриманих результатів проведеного автором достатньо ґрунтовного SWOT-

аналізу слабких та сильних сторін, можливостей та загроз за трьома основними рівнями: на рівні держави, регіону та на рівні підприємств учасників кластеру (с. 154-168);

5. На нашу думку, у викладі удосконаленого автором механізму забезпечення економічної безпеки держави в аспекті упровадження процесу кластеризації, (Підрозділу 3.1.) доцільно було б приділити увагу поняттю інноваційно-регіонального кластерного розвитку та зокрема надати власне його трактування, що дозволило б більш чітко ув'язати матеріал підрозділу 3.1. із вирішення завдання розвитку процесу кластеризації в забезпеченні економічної безпеки держави (с. 172-198).

6. На рис. 3.12. (с. 222) автор подає комплекс принципів формування та впровадження державної кластерної політики. Частково погоджуючись із таким авторським підходом, вважаємо, що доцільно було б не тільки визначити ці принципи але й обґрунтувати кожен позицію відповідно до її сутності та ролі у формуванні засад кластерної політики в аспекті забезпечення економічної безпеки держави (с. 224-225).

7. У підрозділі 3.3. на нашу думку більш повного висвітлення та ґрунтовного опрацювання автором потребують інструменти формування та реалізації кластерної політики в забезпеченні економічної безпеки держави (с. 222, 227).

Проте, зазначені недоліки не впливають на загальний високий науковий рівень результатів дослідження.

### **6. Загальний висновок**

Дисертаційна робота є одноосібною, логічно побудованою, завершеною науковою працею, яка містить вирішення актуального науково-практичного завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та науково-практичних підходів до розвитку процесу кластеризації промисловості в забезпеченні економічної безпеки держави.

Тема роботи є актуальною та відповідає паспорту спеціальності 21.04.01. – економічна безпека держави.



Дисертаційна робота «Кластеризація промисловості в забезпеченні економічної безпеки держави» за науковою новизною, змістом, обсягом, теоретичним і практичним значенням та оформленням відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою КМУ № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами), а її автор Оксенюк Сергій Григорович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.01 – економічна безпека держави (економічні науки).

**Офіційний опонент:**  
**Заступник директора з економіки**  
**ТОВ «Ст-Груп»,**  
**кандидат економічних наук**



**О.С. Кириченко**

**Підпис Кириченко О.С. засвідчую,**  
**Генеральний директор ТОВ «Ст-Груп»**



**В.Б. Богомолів**

«12» березня 2018 року